

Komentarji

Folletova stranka.—Razoro-
vna konferenca se prelev-
va v oborožitveno

Robert M. La Follette
njegov brat Philip, sinova
republiškanskega pun-
v Wisconsinu, sta pred
dni s skupino svojih
pretrgala vse stike z
ustavilansko stranko in usta-
vno stranko, ki se ime-
novata progresivna stranka v dr-
Wisconsinu. Nova stranka
omejena je na to drža-
nijski jezični volitvah sto-
je v volilno kampanjo. La
in njegovi misliljeniki
letos prvi kandidirali ne-
od republikancev, na
pest.

progresivna stranka u-
pri letošnjih volitvah, jo
volitvi voditelji skušali raz-
po drugih državah, kar bo
popoln prelom z re-
ansko staro gardo.

Folletova progresivna
na ni nič novega in nič po-
Novo je le to, da so se
ločili od republi-
stranke, pri kateri so
bili liberalni rep. Lafol-
si so povabili na ustanovno
nje svoje stranke tudi
delavskih unij v Wis-
a, ko so zastopniki te
je vprašali, kje je de-
program progresivne
je Phil La Follette od-
da nova stranka ne bo
redna stranka.

to torej, da brata La
je hotela imeti stranko,
teta imeti državne in fe-
mandate in službe. V
mislu je stranka prej
osebne potrebe kakor iz-
delke vojne ali kakih na-
La Follette je stranka
gram — od volilcev pa za-
hočejo iti za njim in ga
alje poslati v senat ali
beli.

delavci upajo, da dobe
jo stran vse progresivce
rače, ki so se doslej drža-
republiškanskega slona
okratskega oslička. Na
in bi stara garda na
straneh ostala sama. Mor-
zgoditi in prava reč bo
je to politično prelitvanje
nivanje ne pomeni nič za
delavstvo, dokler se
znamenju "radikalnih"
malenkostnih reform
panja gnilega kapitali-
sistema.

enevi spet "razorožujejo
Politika razoroževanja,
vodijo ministri zunanjih
in drugi zastopniki raz-
lav, je pa taka, da bo prej
besno tekmo oboroževa-
novi vojno kakor pa
ala oborožene sile za ene-
nega vojaka.

er so bile vodilne vlade
maskirane z demokratič-
nimi, je njihov bluff še
vlekel. Zadnja leta so pa
vlekel. Nemčija in Italija
masno proč in odprto go-
večjih armadah in veli-
jih. Doživeli smo tudi
je Japonska imela delega-
razorožitveni konferenci,
družariji je pa vodila uspeš-
narsko vojno. Francija no-
je ni siliti o kakem razo-
je in sklepa o načrtih naj-
oboroževanja v svoji
eni.

es zanimivo! Imajo vsako
dvakrat sestanke, ki jih
razorožitvena konfe-
— čim več pa je teh se-
tem več je groženj o-
vne in bližna vojna je
dan bliže.

eti zdaj predlagajo "traj-
vno konferenco". Pred-
je marksiistični in ironičen,
na domnevo, da je svet
v vojni, toda problem je
je trajno vodil uspešno mi-
konferenco militaristov in
oboroženih do zob?

IZ GIBANJA BREZPOSELNIH V ILLINOISU

Konvencija državne delavske
zveze v juliju. Podpora v go-
tovini je glavna zahteva. Širj
jenje gibanja

Staunton, Ill.—Gibanje brez-
poselnih v Illinoisu dobiva obli-
ko orjaka in se naglo širi iz
okraja v okraj. Njegova glav-
na proziteljica je Illinois Work-
ers Alliance (Illinoiska delavska
zveza), kateri je pridruženih 66
krajevnih organizacij.

Zveza bo imela svojo prvo
konvencijo proti koncu julija.
Konvencija bo izdelala pro-
gram, ustavo in izvolila stalne
odbornike. Sedanji začasni taj-
nik je Oscar Sturm v tem me-
stu. Na čelu zveze so večinoma
socialisti. Vodstvo zveze pravi,
da je poplavljen s "prošnjami
za organizatorje in govornike
tudi v okrajih, kjer gibanje še
čaka vrtnarja. Na konvenciji se
pričakuje velika udeležba.

Glavna zahteva zveze brez-
poselnih je večja podpora in deli-
tve iste v gotovini. Sedaj jo
prejemajo blagu, šestokrat v
srijnem blagu, za kar pa mo-
rajo delati. Slednjemu se brez-
poselni ne upirajo, ampak za-
htevajo več dela in plačo v go-
tovini.

Da potrebujejo večjo podpo-
ro, je razvidno iz tega, da zna-
ša v nešteti okrajih v "down-
statu" le dolar na teden na ose-
bo. V okraju Cook (Chicago),
kjer so se brezposelni pričeli
organizirati že pred več ko dve-
ma letoma, je podpora znatno
višja, do petkrat večja, čeprav
je nezadostna. Kontrast med
tem in drugimi okraji je velik.
Je konkreten dokaz o moči in
potrebi organizacije.

Odkar je bila ustanovljena
državna zveza, je gibanje brez-
poselnih dobilo bolj določne
smernice in se naglo spreminja
v orjaka. Unemployed Councils,
ki so del komunističnega giba-
nja, sicer niso nepoznani v tej
državi, vendar pa nimajo po-
sebnega vpliva med veliko ma-
so brezposelnih niti na religio-
sitaacijo.

V tem oziru je zveza bolj us-
pešna. V več okrajih, kjer so
močnejše postojanke, je bila re-
lifna situacija v zadnjem času
nekoliko izboljšana in podpora
zvišana za polovico. Tudi njen
vpliv med brezposelnimi se na-
glo širi. Njene politične smer-
nice so "nestrankarske", vendar
pa antikapitalistične in za pre-
uredbo družbe. Zveza je prid-
ružena državniki sekciji konti-
nentalnega kongresa.

Skoraj po vseh krajih se sku-
šajo politiki starih strank obe-
siti na organizacije brezposel-
nih. Pri tem pa nimajo preveč
sreče, ker odlete prej ali slej.
V Galesburgu so se na primer
vsedli na voz takoj od začetka.
Ko so pa sprevideli, da ne bodo
mogli kontrolirati organizacije,
so ji pričeli metati polena pod
noge. Reakcionarni unijski boss
je brezposelnim odpovedal dvo-
rano Labor Temple in isto je
skušal napraviti tudi župan z
mestno hišo, katero so brezpo-
selni najeli za zborovanje. Pra-
tveza za to so bili "zunanji agi-
tatorji", nekaj rudarjev iz Ke-
waneja, ki so pomagali pri or-
ganiziranju.

V Marionu so se brezposelni
spopadli pa z religio admini-
stracijo, ki jim je delila srijno
meso. Posledice tega so bile,
da je več oseb obolelo. Brez-
poselni so nato šli na sodišče,
kjer so skušali odstaviti religio-
nike. Na strani slednjih je okraj-
ni prosekutor Charles Murrah,
ki je blokiral akcijo. Posledica
tega je bila, da je bil religio di-
rektor "opran" po veleporoti, ki
se je izreka sedem proti petim
glasovom proti obtožnici.

Brezposelnostno zavarovanje v Louisiani

Načrt določa prisilno zavarova-
nje. V sklad bi prispevali pod-
jetniki in delavci

New Orleans, La.—(FP)—Dr-
žavni senator J. J. Wingrave je
zbornici predložil načrt za pri-
silno državno zavarovanje pro-
ti brezposelnosti.

Po načrtu bi podjetniki pla-
čevali 3% mezdnih izplačil v za-
varovalniški sklad in delavci
dva odstotka. Maksimalna ted-
enska podpora bi znašala \$15
in ne več ko 16 tednov na leto.
Neporabljena imovina sklada bi
bila investirana v vladne bonde.

Sklad bi upravljal državni
blagajnik, zavarovalniški sist-
em pa komisija šestih članov.
Komisija bi bila tudi odgovorna
za investicije.

Na jugu je to prvi poskus za
državno zavarovanje proti brez-
poselnosti. Načrt bo najbrž o-
stal na polici vsaj dotlej, dokler
kongres ne sprejme Wagner-
Lewisovega osnutka, ki ima na-
men prisiliti države na to zava-
rovanje. Pred kongresom je tu-
di osnutek minnesotškega kon-
gresnika Shoemakerja, ki dolo-
ča splošno zvezno zavarovanje.
Ta načrt je podprlo že nešteto
unij.

Diktatura prihaja na Kubi

V Havani prasketajo puške. Kri-
za je prišla, ko je Roosevelt u-
maknil kontrolo

Havana, Kuba, 4. jun. — Na
Kubi se je pojavila nova vladna
kriza, katero spremljajo izgre-
di v Havani. Včeraj je bilo izstre-
ljenih na tisoče strelcev iz pušk
in strojnic na ulicah v znak, da
je prišlo do razkola med civilni-
mi in vojaškimi oblastmi. Mini-
ster Emerito Santo Venia je od-
stopil in izjavil, da Kuba stoji
pred vojaško diktaturo, ako je
ljudstvo ne prepreči.

Peterčki zboleli; na či- kaško razstavo jih ne bo

Zdravnik prepovedal potovanje
to poletje

Corbell, Ont.—Peterčki far-
marja Dionneja so čez noč zbo-
leli na žoltenici in dr. A. R. Da-
foe, je odredil, da letošnje po-
letje ne smejo zapustiti hiše. To
pomeni, da ne bodo poslani s
starši vred na čikaško razstavo
na podlagi pogodbe, katero je
farmer Dionne sprejel z nekim
čikaškim podjetnikom, ki ima
večjo koncesijo na razstavi. Po-
godba se glasi, da farmer prej-
ma \$100 tedensko do prihoda pe-
torčkov na razstavo, nato pa
\$250 tedensko in 30% vseh do-
hodkov.

Zdravnik pravi, da bolezen pe-
terih deklic ni nevarna, toda i-
meti morajo mir; vsi obiski so
prepovedani. Dionnejeva farm-
ska bajta, ki je bila že teden dni
pravi teater, je odslej zaprta po-
sebnikom in radovednežem. Oče
petorčkov je zadovoljen, da je
zdravnik razveljavil pogodbo s
čikaškim podjetnikom, ker misli,
da bi lahko dobil boljše denarne
pogoje.

Posaarski katoličani ne marajo priti pod Nemčijo

Saarbrucken, 4. maja. — Kata-
liške organizacije v Posaarju
so začele kampanjo za avtono-
men Saar pod Ligo narodov. Vo-
lilci so pozvani, naj na dan ple-
biscita v prihodnjem januarju
glasujejo proti povratku Posaar-
ja v Nemčijo, v kateri danes vla-
da "rjavo poganstvo pod želez-
no peto nacijev".

Brezposelni sedaj iščejo akcijo
proti okrajnemu pravdniku
pri zveznemu distriktnemu
pravdniku. Državni živežni pre-
gledovalec je bil religionikom pre-
povedal, da je meso srijeno in
neuporabno, kljub temu so ga pa
razdelili.

BREZPOSELNI NA DELU PROTI REDUKCIJI

Vlada namerava črtati 20,000 o-
seb s pomožne liste. Brezpo-
selni vložili tožbo proti admi-
nistraciji

New York. — Proti najnovejši
akciji LaGuardijeve admini-
stracije, ki namerava črtati 20-
000 družin s pomožne liste, so
brezposelni odgovorili s tožbo.
Na sodišče so šli po injunkcijo,
s katero nameravajo prisiliti
mestno vlado, da prične črpati
trimilijonski sklad, ki je bil na-
bran iz posebnega davka za pod-
piranje brezposelnih.

Religio komisar Hodson je
naznanil redukcijo pomožne li-
ste vsled primanjkovanja sred-
stev. LaGuardijeva admini-
stracija je namreč podedovala od
tamanitov neki tajni sporazum
z bankirji. Ta sporazum dolo-
ča, da mestna vlada ne sme po-
rabiti več ko tri milijone meseč-
no za podpiranje brezposelnih,
kar velja do prihodnjega sept-
embra. Edino pod tem pogo-
jem so bili bankirji lansko leto
pripravljeni mestu dati nove
kredite.

Organizirani brezposelni že
dalj časa protestirajo proti temu
tajnemu sporazumu in kritizi-
rajo LaGuardia, češ, da je sluga
bankirjev. Pravijo, da se mu
tega dogovora ni treba držati,
ker je le ustmen, ničesar legal-
nega. In čeprav bi bilo črno na
belem, da vlada ne sme iti preko
neke vsote, je vsekakor njena
prva dolžnost, da skrbi za brez-
poselne, ne pa da kloni pod dik-
tati Wall Streeta.

Trimilijonski sklad je vladi
že več mesecev na razpologo za
podpiranje brezposelnih. Vsa
prizadevanja njih organizacij,
da ga vlada prične črpati, so bi-
la neuspešna. In ko je pomož-
na administracija naznanila re-
dukcijo pomožne liste, so brez-
poselni šli na sodišče.

Potrebe so danes večje ko so
bile na primer zadnje jesen.
Lanskega septembra so nove
prošnje za podporo znašale po-
vprečno 900 na dan. Sedaj zna-
šo to število 1900 na dan. Od
zadnje jeseni je pomožna lista
narasla za 100,000 družin.

Italija se bo topla le zase v bodoči vojni!

Mussolini pravi, da Italijani ne
bodo več prelivali krvi za "sle-
parske zaveznike"

Rim, 4. jun.—Mussolini je zad-
njo soboto spet rožal s sabljo,
ko je govoril pred 10,000 prostov-
oljci in jih vprašal, če so pri-
pravljeni umreti za Italijo. So-
glasno so odgovorili, da so. Mus-
solini jim je povedal, da Italija
ne pojde več v vojno za koristi
"sleparskih zaveznikov", kakr-
šne je imela zadnjič ob svetovni
vojni. S tem je mislil Francijo
in Srbijo, ki sta po vojni "ogol-
jufali" Italijo pri delitvi bojne-
ga plena.

V bodoče — je rekel Mussoli-
ni — pojde Italija v vojno le za-
se, zato pa se mora že zdaj do-
bro pripraviti!

Novi izgrei v Franciji

Pariz, 4. jun.—Včeraj so bili
ponovni spopadi med socialisti,
komunisti in rojalisti na pariških
ulicah in šest socialistov je bilo
aretiranih. Komunisti so hoteli
razbiti slavnost katoliških loko-
strelcev, katerim je kardinal
Verdier čital mašo, toda policija
je odbila napad.

Razstava imela milijon vstopnin v osmih dneh

Chicago. — Svetovna razsta-
va je dobila v nedeljo prvi mili-
jon plačanih vstopnin, to je de-
veti dan po odprtju. Lani je bilo
564,556 vstopnin prvih devet
dni. Letošnja udeležba je veliko
večja.

Iz stavke pristaniščnih delavcev na zapadu

"Stara garda" v sociali- stični stranki poražena

Stranka je krenila na levo na
svoji konvenciji v Detroitu

Detroit, Mich., 4. jun.—Kon-
vencija socialistične stranke v
Združenih državah, ki je trajala
tri dni in je bila sinoči zaključ-
na, je s svojimi zaključki nare-
dila velik korak na levo. Desno
krilo ali "stara garda", ki je bi-
la dolgo let—pod vodstvom po-
kojnega Hilquitta — na krmlju
stranke, je bila poražena na vsej
črti. Zmagala je opozicija, v ka-
teri je tudi Norman Thomas, ki
je bil predsedniški kandidat
stranke pri zadnjih volitvah.

Sprejeta je bila resolucija, ki
se glasi, da bo socialistična
stranka "nasprotovala vojni z
vsemi danimi sredstvi", druga
resolucija pa določa "proletar-
sko vlado v slučaju, da kapitali-
stični sistem propade v splošnem
kaosu in konfuziji". Thomas in
milwauški župan Hoan sta bila
izvoljena v novo eksekutivo.

Zakon proti rdeči zastavi je končno mrtev

Prizivno sodišče v New Yorku
ga je proglašilo za neustav-
nega

New York. — Skoraj 15 let je
vzelo, da je bil pokopan zakon
proti "rdeči zastavi". Sprejet
je bil v dobi povojne hysterije,
leta 1919, na pobudo velike an-
tirdečkarske kampanje zloglas-
nega senatorja Luskyja. Sprejet
je bil proti socialistom in zdaj
so bili socialisti tisti faktor, ki
ga je pokopal.

Zakon je bil mrtev že dalj ča-
sa, do lanskega leta, ko sta bila
v nekem newyorškem predmest-
ju aretirana dva socialista radi
rdeče zastave. Policijsko sodi-
šče ju je kaznovalo s suspendi-
rano kaznijo. Stranka se s tem
ni zadovoljila in je zadevo tira-
la pred prizivno sodišče, ki je
odločilo, da je zakon neveljaven.

Bitko pred sodiščem je vodil
socialistični odvetnik Charles
Solomon, ki je bil ob času spre-
jetja zakona državni poslanec.
"Aretirani bi morali biti tisti, ki
so zakon sprejeli, ne pa obtožen-
ca", je Solomon povedal sodni-
ku.

Dež je prišel prepozno, da bi rešil letino

Polja po srednjem in severnem
zapadu vsa posušena, ko so
prišli veliki nalivi v nedeljo

Chicago. — Po več ko dva me-
seca — natančno 64 dni — tra-
jajoči suši po vsem srednjem in
severnem zapadu je zadnjo ne-
deljo prišlo močno deževje, ki je
namočilo več prizadetih držav.
Največ dežja sta dobili Nebraska
in Severna Dakota, ki sta
najbolj prizadeti—roda dež je
prišel prepozno, da bi rešil letoš-
njo letino pšenice in drugih pri-
delkov. Polja so do 75 odstotkov
popolnoma posušena in uničena
in vse, kar more letos še zrasti,
je treba posejati znova.

Deževalo je tudi v Iowi, Min-
nesoti in po dveh tretjinah Il-
linoisa; iz Kanade poročajo o
hudih plohah. Deževje je shla-
dilo vroče ozračje in rekordna
vročina je nekoliko odnehala.
Federalna religio akcija za
farmerje v sušni coni je v teku.
Odpomoč je nujno potrebna g-
de živine, kateri je suša uničila
pašo. Vladni agrarni strokov-
njaki računajo, da je suša od-
vzela najmanj 60 milijonov buš-
ljev pšenice, dočim je škoda na
koruzi, zelenjavi in pašnikih o-
gromna in ponekod stodstotna.

Boj se zna razviti v splošno stav-
ko. Policija oborožuje skebe.
Stavkarji zahtevajo zaprto de-
lavnico in višje plače

San Francisco. — (FP) — S
skoraj soglasno delavsko odklo-
nitvijo dogovora za končanje
stavke v pristaniških zapadne
obale je veliki boj stopil v nov
štadij, ki se zna razviti v gene-
ralno stavko. Do splošne stavke
zna priti, če bo v akcijo po-
klicano vojaštvo.

Ob času glasovanja o predlo-
gu vladnih posredovalcev za
končanje stavke, dne 30. maja,
je tukajšnja trgovska zbornica
naznanila, da bodo "trgovci od-
prijeli pristaniščne ne glede na izid
glasovanja." Ker to skušajo že
od prvega dne, ta "ultimat" ne
pomeni nič drugega, nego da se
bodo družbe zatekle k novim
sredstvom za zdobitev stavke.
Rade bi dobile državno milico,
toda vlada se s kapitalisti vred
boji provocirati generalno stav-
ko, s katero je zagrozilo tukaj-
šnje delavstvo.

Predlog vladnih posredoval-
cev so stavkarji odklonili, ker
je obenem s priznanjem unije
dovoljeval tudi "odprto delavni-
co". V dvoranih za najemanje
delavcev naj bi tudi unija imela
svoje zastopnika, stavkarji pa
za zahtevajo, da ima unija
kontrolno nad najemanjem delav-
cev, kar v pristaniških pomeni
"zaprto" delavnico. Ker se
družbe niso hotele odreči "od-
prij" delavnic, so posredovalci
sugestirali kompromis — vrata
odprta, okna zaprta.

Stavkarji so odklonili tudi
propozicijo, naj mezdno vpraša-
nje reši arbitražo.

V ostalem je v pristaniških
velika živahnost. Prilivajo mu-
strelci na stavkarje. V Oaklandu
so bili oni dan obstreljeni
trije stavkarji. Strelja policija,
streljajo skebi in nabiralci ske-
bov. Na Murphyja, unijskega
uradnika v Oaklandu, sta iz za-
sede streljala dva pobojnika, o
katerih policija "nima sluha".

Stavkarji obtožujejo policijo,
da oborožuje skebe. Da jih
protektira in jim dovoljuje o-
rožje, o tem ni dvoma. V več
slučajih se je že zgodilo, da so
šle matere ali žene skebov na
policijo, od katere so zahtevale,
naj naženejo domov njih svojece.
Dve materi sta šli celo na ladje
po pustolovske sinove, ki so šli
skebat. V San Franciscu se je
do zdaj izneverilo le pet stav-
karjev.

Vzpostavitev starih plač za-
hteva tudi mostvo na prevoznih
ladjah v San-franciskem
zalivu. Če pride do stavke tudi
na teh ladjah, bo mesto skoraj
popolnoma izolirano.

Rolph, governor Californije, 7 umri

San Jose, Calif.—James Rolph,
governor države Californije, je
v soboto umrl za posledicami
pljučnice na svojem tukajšnjem
domu. Njegovo mesto je prevzel
podgovernor Fr. F. Merriam do
prihodnjih volitev. Rolph, ki je
bil 64 let star, je dosegel dve ža-
lostni slavi. Prvič je trdovratno
odklanjal pomiloščenje Toma
Mooneyja in drugič je zadnjo
jesen javno pohvalil linčanje
dveh ugrabiteljev.

Silna suša v Nemčiji

Berlin, 4. jun.—Južna Nemč-
ja je letos v pesteh suše, kakr-
šne že niso videli desetletja. Pol-
ja, pašniki in plovba po rekah
je utrpela veliko škodo. Sloviti
vinogradi v Porenju so uničeni.
Reke Rena, Elba in Oder so tako
upadle, da je plovba z manjšimi
parniki in brodi že nemogoča. V
dveh mesecih, aprilu in maju, je
bilo le dvanajst odstotkov dežja
od normale.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKIH NARODNE POMOČNE ZVEZE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Ciano \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year

One year in advance - Backlog as we receive

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepju, na primer (April 10, 1934), poleg vsakega imena na naštem seznamu, da vam je s tem datumom pošilja naročila. Povejte je pravilno, da se vam list ne 'stavi'.

Domač drobiž

Mladenka umrla

Arma, Kans.—Umrla je Rose Mlinarich, stara 17 let in rojena tu. Zapušča starše in dve sestri.

Priča v pravdi o uboju Slovenke pobegnila

Cleveland.—William Bennett iz Collinwooda, ki je zadnji tečen izginil, se je pred nekaj dnevi javil svoji ženi iz Buffala. Bennett je glavna priča proti advokatu Patricku Clynēju, ki je obtožen, da je do smrti povozil Mary Kovačič. Prva obravnava proti temu advokatu se je izjavila, ker se porota ni mogla zediniti. Zdaj je v teku druga obravnava, toda priča Bennett je izginila. Bennett piše svoji ženi, da je pobegnil iz Clevelanda, ker mu je nekdo zagrozil s smrtjo, če bo še pričal proti advokatu. Državni pravdnik je poslal dektive za njim.

Drastična injunkcija proti pekovski uniji

Unije in člani se ne smejo niti ganiti, ne da bi kršili prepoved

New York. — (FP) — Standard Baking Co. je dobila proti pekarski uniji eno najstrožjih prepovedi, kar jih je bilo že izdanih proti delavcem. Članom krajevnih unij št. 505 ne prepoveduje le stavitki, marveč ne smejo niti črhiti besedice, da je bila proti njim izdana sodnijska prepoved.

Družba je v aplikaciji za injunkcijo navedla 18 činov, katere naj sodnik prepove. Sodnik je dodal še 20 prestopkov, skupaj 38 in unijo popolnoma "zasil". V delavskih krogih je ta injunkcija naravno povzročila veliko vznemirjenje. Opomnila jih je, da doba injunkcij še ni končana, marveč se odpira novo poglavje.

Bivši socialistični sodnik Jacob Panken, ki zastopa unijo, se je takoj obrnil na governerja za zahtevo, naj v svoj oklic za izredno zasedanje legislature vključi tudi zakon proti izdajstvu sodnijskih prepovedi v delavskih sporih. Panken pravi, če bi bila injunkcija dobesedno izvajana, ne more biti vzeti niti priziv proti prepovedi.

Injunkcija namreč zavezuje jezik tudi unijskim zastopnikom, ki je tudi oni niti z besedo ne smejo nikjer omenjati. Poleg tega izrecno prepoveduje stavitkanje proti Standard Baking Co., piketiranje, vsakršno ustno ali pisno obvestilo o stavitki in injunkciji najemanje dvoran za seje in shode v bližini desetih blokov tovarne, sestajanje v bližini petih blokov in sploh vsako vmešavanje z delavci družbe. Unijski uradniki so takoj izjavili, da se ne bodo ozirali na prepoved, kar je prva kršitev absurdne injunkcije.

Horzai zakon pred Rooseveltom

Washington, D. C.—Kongres je v petek končno odobril federalni zakon za kontrolo borze. Zakon je zdaj pred predsednikom, da ga podpiše. Kontrola borze, ki se začne 1. julija, bo v rokah posebne federalne komisije in federalnega rezervnega odbora.

Glasovi iz naselbin

Iz stavkovnega okrožja

Latrobe, Pa.—Stavka pri Electric Steel Co. se nadaljuje. Nedavno so ponoči razbili okna v stanovanjih stavkokazov, toda storilcev niso našli. Naslednje noč so pa razbili okna pri sosednjih hišah, kjer bivajo stavitkarji in v tem slučaju so našli storilce, katere so pričeli in zaprli, potem pa jih izpustili, ko je bila zanje položena kavcija v vsoti \$15.000. Škodo, ki so jo napravili, je plačala Electric Steel Co.

V petek, 25. maja, so pričeli spet v Latrobe člani vladnega delavskega odbora in otvorili pogajanja s kompanijo. Preklicali so stavko, stavitkarje pa pozvali, naj pridejo zvečer na sejo, da bodo izvedeli o rezultatu pogajanj. Na tej seji so bili stavitkarji obveščeni, da kompanija prizna unijo, ni pa obljubila, da bo vse stare delavce sprejela nazaj na delo. Sprejela bo le tiste, katere ona hoče in kadar ji bo hotela. S tem delavci seveda niso bili zadovoljni in tako se stavka nadaljuje.

Pokazalo se je, da so v delavskem odboru tudi taki, ki niso dovolj previdni pri pogajanjih. Ako bi bili, ne bi prinesli takih pogojev na sejo stavitkarjev, ker bi morali vedeti, da jih stavitkarji ne morejo sprejeti.

Voditelji stavitkarjev so bili že dvakrat v Washingtonu, D. C., in dvakrat v Harrisburgu, glavnem mestu te države, a niso nikjer nič dosegli, čeprav se demokratje postavljajo in poudarjajo, koliko dobrega so že naredili za delavce. V situaciji, kakršna prevladuje tukaj, bi morali dati delavstvu pravice, ki jih zahteva.

Odkar traja stavka se je število ljudi, ki prejemajo podporo, pomnožilo. Podpore iščejo stavitkarji in stavkokazi. Dne 31. maja so se stavitkarji in stavkokazi zapletli v bitko, v kateri je bil neki stavkokaz pošteno tepen.

Delavcem se godi krivica na vseh koncih in krajih. Kadar gredo v boj za boljše existenco, takrat so takoj nad njimi s puškami, bombami in količki, potem pa še govori o svobodi! Kljub vsemu temu se delavci držijo starih običajev in na volilne dneve dajo glasove kandidatom, ki jih postavijo kompanije, namesto tistim, ki jih postavi delavstvo. Ni se torej čuditi, ker prevladujeta izkoriščanje in brezposelnost, posledice tega pa trpimo vsi. Dobro bi bilo, ako bi se nam enkrat posvetilo v glavah, da je krivdo za velik del mizerije iskati pri delavcih samih. Kakršno vodstvo si delavci postavijo, takega imajo. Kadar kapitalisti postavijo svoje zastopnike in jih delavci izvolijo, moramo vedeti, da bodo vedno protektirali kapitalistične interese. Kadar bodo delavci poslali v zakonodajne svoje reprezentante, bodo lahko od njih zahtevali, da delajo njim v prid, kajti v obratnem slučaju jih lahko odpokličejo.

Pri Wool Mill Co. se stavka tudi nadaljuje. Stvar je sedaj v rokah vladnega delavskega odbora. Kakšne pogoje bodo člani tega odbora predložili stavitkarjem, se ne ve. Pričakovati ne moremo ničesar dobrega, kajti v odboru je tudi neki delničar omenjene družbe.

Danes, ko to pišem, so bili voditelji stavke proti Electric Steel Co. spet povabljeni v Washington in kmalu bomo videli rezultat tega povabila. V splošnem je položaj delavcev zelo zmeden in nezadovoljiv.

Mary E. Fradel, 725.

Pred 31. leti

Cleveland, O.—V marcu leta 1903 sem zapustil Osišek v Slavoniji, ki so ga tedaj največkrat nazivali po nemški Esseg. Uposlen sem bil v steklarni kot izučeni brusnič steklene posode, cilindrov, svečlik itd. Rekli so nam "glass schleiferji", ker je bila to nekakšna stroka v steklarskih tovarnah.

Moj mojster je bil Luka Ivnik iz Spodnje Stajerske. Ker je primanjkovalo dela, je moral nekoga odsloviti. Nekateri fantje so mu bili dolžni na oblekah, ker je trgovcu garantiral, da bodo plačali. Slovak Križan in jaz nisva imela dolgov in vsled tega je nama napovedal izgubo službe v štirinajstih dneh. Takoj sem pisal v Darovar (Slavonija), Osredek (Hrvatska) in v Ribnico na Pobjorju (Stajerska in Dnava). Dobil sem odgovor od mojstra

Segata iz Osredka, da lahko pridem, ker rabi brusnice. V soboto večer sem se poslovil in drugo jutro sem bil v Zagrebu. Od glavnega kolodvora sem prekorčil Savo na samoborski "filgelbanhof", ozkotirno železnico, ki je vozila do Samobora. Na postaji Samobor sem plačal še krošni kočjažu do Bregane in potem korakal dve uri peš po grabnu ob potoku do steklarne v Osredku.

Ta kraj je bil komaj pol ure hoda do kranjske meje in štiri ure do mojega doma. Že tretjo sedel' o sem se napolil domov, kjer že nisem bil skoraj dve leti. Pisal nisem nič, ker sem hotel mater iznenaditi. In res sem čakal pod zvonikom pri cerkvi in nihče me ni več poznal, še skoro mati ne. Izvedel pa sem takoj, da me že pričakujejo, da imajo denar zame za pot v Ameriko. Vedeli so, ako bom šel, da bom delal, ker sem tudi tam delal. Ko sem se vrnil nazaj v Osredek, sem po tednu dni odpovedal službo in čez tri tedne sem bil doma in se pripravljal na pot v novo domovino, odkoder se bom po par letih vrnil z več tisoči kron.

Star sem bil takrat šele sedemnajst let. Okrajni glavar mi je izročil potni list pod obljubo, da se vrnem in da bom šel služiti cesarju. Oče me je opomnil, da bi moral iti k spovedi kakor drugi fantje. Odgovoril sem, da bom šel v Ameriko. Moje misli so namreč rojile, kako si bom kupil puško, ko bom postal prijski lovec, se boril z Indijanci, streljal bivate in rešil mlado Mehikanko ter jo odvedel na hachjendo dona Alvara, kajti čital sem romane o prerijskih junakih.

Prišla je nedelja in mati me je spremila na postajo. Bila je težka ločitev, ker sem že spoznal ljubezen matere do svojih otrok in ker se mi je zdelo, da je morda zadnje slovo.

Ustavil sem se v Zagorju ob Savi in vzel slovo od mojih prijateljev. Potem v Ljubljano, kjer sem kupil vozni listek do Egerja (Cheb) na Češkem. Policaj me je še vpraševal, kam grem. Povedal sem mu, da v Ameriko. Peljal me je v svoj urad, kjer je visela slika Franca Jožefa. Ker se nisem odkril, mi je rekel, da je navzoče njegovo veličanstvo in da se moram odkriti. Ko sem mu pokazal potni list, je hotel videti še moje krome. Medtem je prišel čas odhoda.

Prijateljsem nisem imel in jih nisem hotel. Vozil sem čez Bejljak, Saint Michael, Klein Reifling Steir, Budejovice, Eger, Leipzig, Magdeburg, Hanover in Bremen. V Hanoverju so me hoteli nemški fakini ugrabiti. Zvalili so me v spodnje prostore železniške postaje, da mi eden prodaja knjigo, drugi so pa čakali. Past sem opazil o pravem času in zbežal.

Po par dneh v Bremenu smo se podali na Grossenkurfuerst, dan pred zahvalnim dnem pa sem se že znašel na Robins Sta., Pa. Namesto puške mi je stric hotel kupiti čevlje, kakršne rabi-

jo rudarji. Potem je prišla pome moja sestra Mary in znašel sem se v Hackettu, Pa. Njen soprog John me je potem peljal k "pit bossu". Dejal je, da zna nemški in naj ga vprašam za delo. Predno sem ga vprašal, mu je že John rekel, naj mi da delo. "Okej", je dejal boss. Tako sem postal rudar, ne prerijski lovec, potem pa zopet "glass schleifer" v Pittsburgu, Pa. To delo sem že sam poiskal in ga dobil pri U. S. Glas Factory F. na južni strani, kjer takrat še ni bilo Slovencev. Imel sem tudi poteškoče, ko sem jih iskal, ker so stanovali povečini na Butler cesti in v Alleghenyju. Nekoč sem srečal moža blizu Baltimore & Ohio postaje, ki me je vprašal, če sem "Kranjec". Pritrtil sem mu in pojasnil, da bi rad našel gotove rojake. Nato me je on peljal v neki salun na Ohio cesti na severni strani, kjer mi je natakoral povedal, kje živijo. Poizvedovanje v tistih časih namreč ni bilo tako lahko kot danes.

Ko sem prišel na Ellis Island, me niso preveč izpraševali. Inspektor me je vprašal, če sem Kranjec in če imam delo. Ko sem povedal, da ga nimam, me je odslovil. Ako bi me dalje izpraševal, bi me bil lahko nazaj poslal, ker nisem imel pravega naslova. Moj oče je bil prej v Ameriki in mi je povedal, naj grem do Connesvillu, Pa., tam pa na kupim listek do Robinsu, Pa. V Connesvillu pa niso vedeli, kje je postaja Robins in so me poslali v Pittsburg, tu pa mi je agent povedal, da šele drugi dan ob devetih dobim vlak, ki vozi tja. Par Poljakov me je vzelo v oskrbo. Drugi dan sem le prišel v Robins, ali moral bi iti v Hackett, ki je v okraju Washington, dočim je Robins Sta. v Westmorelandu. Počas sem torej prišel in sedaj sem tu.

Frank Barbič, 53.

KONEC 400-LETNE TRADICIJE

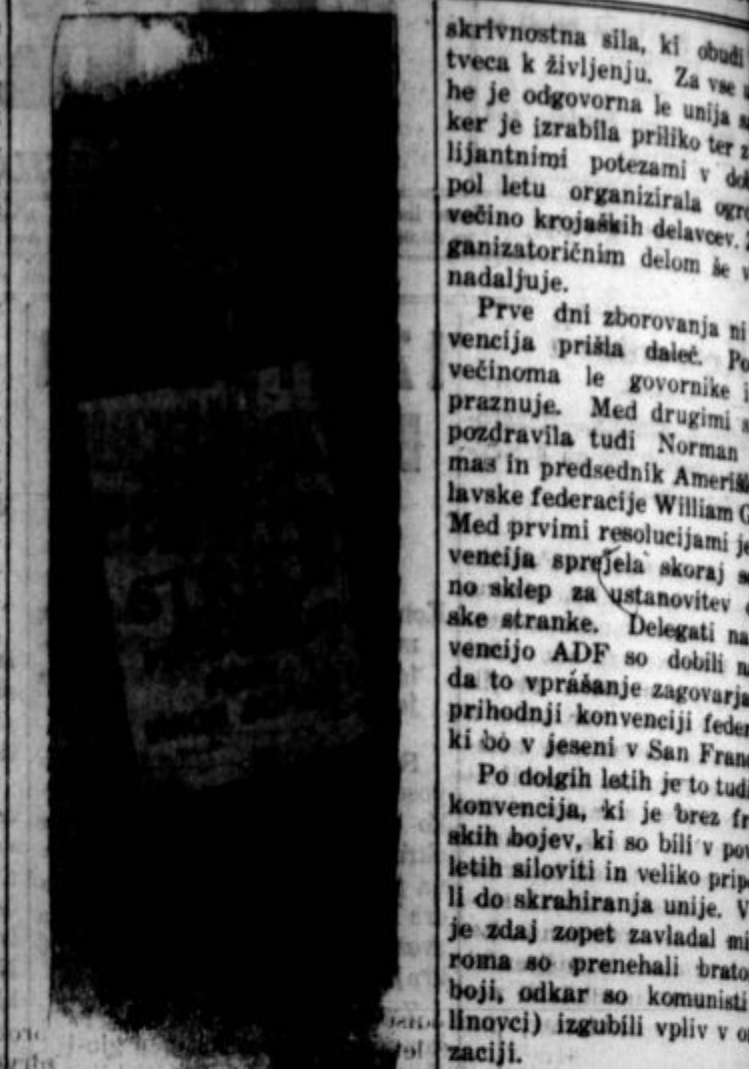
Angleška zdravniška zveza v Londonu je te dni sprejela v svoje članstvo prvo žensko. Stristo let se je otepal zdravnic, zdaj se temu niso več mogli ustavljati, zlasti ne, ko so imeli pred seboj dr. Heleno Macphersonovo Mackayeva iz bolnišnice angleške kraljice Mary. Zdravnica si je pridobila mednarodni sloves kot izvrstna dietetičarka. Odkrila je, da otroci prenehajo biti malokrvni, če se dodaje mlečni hrani železo in citronasti amonij. To stori otroke odporne proti boleznim in dobro pospešuje njihovo rast. Dr. Macphersonova Mackayeva je že članica raznih zdravniških strokovnih društev ter velja za avtoriteto pri zdravljenju rahitisa, ki je znan tudi pod imenom "angleška bolezen".

Prva distilerijska unija deloma priznana

Pekin, Ill.—Stavka v tukajšnji žganjarski distileriji American Distilling Co., ki je trajala tri dni, je bila končana z delnim priznanjem unije distilerijskih delavcev in delavk—prve in doslej edine unije te vrste v Združenih državah.

Ameriški nacija v Irvingtonu, N. J., pod policijsko zaščito, ko so bili napadani in tepeni.

Piket pred tovarno v New Yorku, ki plačuje mezdo od kosa.

Tudi unija ILGW ima "konvencijo zmage"

Krojaška unija pridobila 150.000 novih članov od zadnjega poletja. Konvencija v prazničnem razpoloženju

Chicago. — Oni dan, ko je bila otvorjena konvencija International Ladies Garment Workers unije, je počivalo vse delo v čikaški industriji za ženske obleke. Deset tisoč članov, ki so si zadnji jesen izvojevali unijo, se je pridružilo delegatom v dolgi povorki, ki je korakala iz sredine mesta v par milj oddaljeno dvorano, kjer je bila otvorjena 22. redna konvencija te progresivne unije.

Konvencija se vrši v znamenju "jubilejne zmage" — velikega napredka, katerega so si krojački ženskih oblek utrli od zadnjega poletja. V zadnjih letih je unija skoraj popolnoma izgubila kontrolo nad industrijo, kjer so se razpasle kričave znojnice razmere. Tudi v bivših organiziranih krajih — New Yorku, Chicagu, Clevelandu, Philadelphiji itd. — so nekdanji priliko dobro plačani krojaški delavci postali predmet največjega izkoriščanja. V sezonah je bil delovnik dolg po volji delodajalcev, tedenski zaslužek pa je padel na nekaj dolarjev — od \$3 do \$15. Unija je bila brez moči. Njeno članstvo ni po vsej deželi značalo več ko 40.000.

Od lanskega poletja se je v tem oziru izvršil ogromen preobrat v tej industriji. Unija ni le pridobila vse izgubljene postojanke, ampak se razširila tudi v kraje, kjer ni bilo prej nobene glasuha o organizaciji. Eja teh točk je fevdalni jug, ki je na tej konvenciji prvič v zgodovini unije zastopan po močnejši delegaciji.

Velik napredek unije v tej kratki dobi se zrcali v velikem porastu članstva. Unija zdaj šteje blizu 200.000 članov in je tretja največja organizacija v Ameriški delavski federaciji. V industriji za suknje znaša delovni teden 35 ur, v industriji za krila pa 40 ur. Plača je bila zvišana povprečno okrog 100%, v nekaterih slučajih, za najslabše plačane delavce celo do 300%.

Krojači in člani te unije imajo torej konkretne vzroke za praznovanje svoje odlične zmage. Sploh je treba rabiti množino, ker so bile te pridobitve dosežene z dolgo serijo spektakularnih stavk, ki so se od lanskega leta vršile po vseh krajih te oblačilne industrije.

Nič bi ne bilo presenetljivo, če bi vodstvo unije pripisovalo NRA glavne zasluge za te velike pridobitve — okrog 90% industrije je pod kontrolo unije. Temu pa ni tako. Glavni odbor v svojem poročilu sicer ne minimizira NRA oziroma delavske točke 7-a industrijskega zakona. Vendar pa pravi, da je ta točka le stimulant, ne pa kakšna skrivnostna sila, ki obudil tveca k življenju. Za vse, kar je odgovorna le unija, ki je izrabila priliko ter z lijantnimi potezami v dobri pol letu organizirala ogromno večino krojaških delavcev. Organizatoričnim delom se ve nadaljuje.

Prve dni zborovanja ni vencijska prišla daleč. Po večinom le govornike in praznuje. Med drugimi st pozdravila tudi Norman mas in predsednik Ameriške lavske federacije William G. Med prvimi resolucijami je vencijska sprjela skoraj no sklep za ustanovitev ske stranke. Delegati vencijsko ADF so dobili na da to vprašanje zagovarjati prihodnji konvenciji federaci ki bo v jeseni v San Franci

Molčečnost zagovornikov bode tiska

San Francisco.—Ko je H stov dnevnik San Fran Examiner odslovil pomoč urednika R. L. Burgessa, dezno radi "ekonomije" v rci pa radi njegove aktivne Newspaper Guildu, uniji k arjev, ni noben list o tem čal. Niti ni bila to novica Burgess, ki je delal za H sta od 1927, tiral stvar pokrajinski delavski odbor, čaka rešitve.

Protest proti evikciji pri aretaciji

Columbus, O. — Deset čli Ohijske lige brezposelnih je aretiranih, ker so protest proti evikciji dveh brezpose družin zaradi neplačane st rine. Aretiran je bil tudi liam Reich, direktor prosv ga odseka lige.

Vroč boj pristaniščnih lavcev za priznanje

Pogajanja v zastoju, ker niki parnikov nečejo pri na glavne zahteve stavka

San Francisco, Cal. — Zaradi zastoja v pogajja se stavka ob pacifični obal je sprva uključevala samo staniščne delavce, a je post potegnila v svoje vrste vse ge delavce, razvija v ljut b Lastniki parnikov so na odklonili dve glavni zaht stavitkarjev — zaprto delav in kontrolo unije nad upo njem delavcev. Tem zaht se stavitkarji nečejo odpove niti ne puste, da bi njihovi prezentanti kaj popustili v oziru.

Pristaniščni delavci in hrbtnica stavke, pravijo, da ne bodo vrnili na delo, do ne bodo delodajalci pristali vse zahteve mornariških un

Trgovska zbornica v Franciscu je zagrozila, da b porabila policijsko in vojs silo, ki naj bi otvorila vso pristaniščih, ako ne bo stav kratkem izravnanu, na d strani so pa delavske unije grozile z generalno stavko, bodo vojaške čete poslane v stanišča.

Medtem je policija zabar dirala odprte ceste, ki vodi obrežju Oaklanda, mestni pa sprejel sklep, da se je policije poveča za sto članov bodo pomagali pri zatir stavitke. Ta akcija je sledila so stavitkarji prerezali vrvi neki vlačilni ladjici, ki je peljala stavkokaze in s tem dejali ladjico.

Pomožni zvezni delavski nik Edward McGrady je s tiral, naj vlada prevzame zorstvo uposlovalnega biroa tem bi izrgala kontrolo na poselevanjem tako delodajal kakor unijam. Stavitkarji so praviljeni sprejeti komprom naj bi bila vlada tretja str na pri kontroli uposlovanja. ne glavna. Dvomljivo je, ali delodajalci tako daleč zahtevajo zase popolno kont lo nad najemanjem in od tavnih delavcev.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Kakor njegov bratranec, je tudi on podedoval eno delnico montsoujskih rudnikov. A on, podjetni inženir, ki ga je mučil pohlep po krajevskem bogastvu, je bil hotel prodati, ko je njena vrednost poskočila na milijon. Že več mesecev je zorel v njem neki načrt. Njegova žena je postala po stricu lastnica male vandameske koncesije, kjer sta bili le dve jami. Jean-Bart in Gaston-Marie, a obe sta bili že toli zanemarjeni in zgrajeni s toli slabim materialom, da je ukoriščenje komaj krilo stroške. Sanjal je tedaj o tem, kako bi popravil Jean-Bart, izmenjal stroj, razširil šaht, da bi moglo čim več ljudi v jamo, Gaston-Marie pa bi uporabil le še za izvažanje. Tukaj, je rekel, bi se zlato zajemalo z lopato. Misel ni bila napačna. Le milijon se je bil pri tem porazgubil, in ta prekleta industrijska kriza je morala izbruhniti prav v tistem trenutku, ko bi mu mastni dobički dali prav. Sicer pa je bil slab gospodar, bil je predober z delavci in po ženini smrti so ga povsod sleparili, vse je prepuščal hčerka, od katerih je starejša govorila o tem, da pojde h gledališču, mlajši pa so zavrnil, že tri pokrajinske slike v Salonu. Obe sta bili kljub porazu dobre volje, v grozeči bedi sta se razodeli kot zelo spretni gospodinjini.

— Viš, Leon, je nadaljeval oklevajoče, napak je bilo, da nisi prodal ob istem času kakor jaz. Zdaj se vse postavlja na glavo, ti pa pišak zraven. In če bi mi bil zaupal svoj denar, bi videl, kaj bi napravili v Vandame-u, v našem rudniku!

Gospod Gregoire je počasi použil čokolado. Miroljubno je odgovoril:

— Nikdar! ... Dobro veš, da ne maram špekulirati. Živim v miru in norec bi bil, ko bi se trafil s poslovnimi skrbmi. A kar se Montsouja tiče, naj kar pada; toliko, kolikor potrebujemo, bomo že imeli. Zlomka, saj ni treba, da bi bil človek tak snežeh! Sicer pa, poslušaj, ti si boš še nekega dne prste grizel; kajti Montsou se bo spet dvignil, še otrokom Cecilijinih otrok bo dajal bel kruh.

Deneulin ga je poslušal in se mu v zadregi smehljajal.

— Nu, je zasepetal, če bi ti rekel, da vtakni sto tisoč frankov v moje podjetje, bi odklonil?

A ko je opazil prepadle obraze Gregoirejevih, je obžaloval, da se je tako preneglil, pa je odložil misel o posojilu na kasnejši čas in si jo prihranil za skrajno silo.

— O! tako daleč pa še nisimo! To je bila le šala ... Boga mi, morda imaš prav; s tistim denarjem, ki ti ga drugi služijo, se še najzanesljiveje rediš.

Prešli so na drug pogovor. Cecilija se je povrnila spet k sestricinam; njune namere so jo zanimalo, čeprav se je obnje spotala. Gospa Gregoirejeva je obljubila, da pride prvi solnčni dan s hčerko obiskat ljuba otroka. A gospod Gregoire je bil resnega obraza in sledil pogovoru. Glasno je pristavil:

— Jaz, da sem v tvoji koži, bi ne bil tako trmast, ampak bi se začel pogajati. Njim je do tega, ti bi pa takoj dobil spet svoj denar nazaj.

Namignil je na staro sovraštvo med montsoujsko in vandamesko koncesijo. Kljub brezpomembnosti le-te, je njena mogočna soseda vsa besna gledala do štirinajško miljo, zagvozdeno sredi sedem in šestdesetih občin, ker ni bila njena. Sprva je zaman poskušala, da bi jo ubila, zdaj pa, ko ji je tekla reze voda v grlo, je tako spletkarila, da bi jo odkupila za slepo ceno. Borba se je nadaljevala brez prestanka, v rovih, ki so bili oddaljeni dve sto

štirideset metrov drug od drugega, je prenehala sleherni obrat; to je bil dvoboj na žive in mrtve, čeprav so ravnatelji in inženirji vljudno občevali med sabo.

Deneulinove oči so zaplamele.

— Nikdar! je zdaj vzkliknil tudi on. Dokler bom živ, ne bo imel Montsou Vandame-a. V četrtek sem obedoval pri Hennebeaujevih in sem natanko videl, kako se sučejo krog mene. Že preteklo jesen, ko so one visoke glave prevzele upravo, so mi delali najrazličnejše poklone. O, da, da, jaz jih že poznam, vse te markije in vojvode, vse te generale in ministre! Razbojnik so, ki bi človeka slekli do srajce, ki bi ga odrli na meh!

Beseda mu ni več usahnila. A tudi gospod Gregoire ni branil montsoujske uprave, šestorice upravnikov, ki so po pravih iz leta 1760. samovoljno upravljali družbo in ki so — petorica, ki je v takem primeru smrti ostala — volili novega člana iz vrst najvplivnejših in najbogatejših delničarjev. Lastnik Piolaine, ki je imel zdrave nazore, je menil, da tem gospodom čestokrat nedostaja mere in da so preveč pohlepni na denar.

Melanija je prišla pospraviti mizo. Zunaj so spet psi zalajali. Honorina je hitela k vratom, a Cecilija, ki bi jo vročina in preobilica hrane skoraj zadušili, je vstala od mize.

— Ne, čakaj, to je menda zaradi moje ure.

Tudi Deneulin se je dvignil. Ozrl se je na odhajajoče dekle in smehljaje vprašal:

— Nu, kako pa kaj možite z Negrelčkom?

— Nič še ni gotovega, je rekla gospa Gregoirejeva. Misel je, kar tjavendan. Treba je še preudariti.

— Brez dvoma, je nadaljeval z razposajenim nasmeškom. Zdi se mi, da nečak in tetka. Samo to mi hodi narobe, da se je gospa Hennebeaujeva tako vrgla Ceciliji okoli vratu.

A gospod Gregoire se je razburil. Takšna ugledna dama, in še štirinajst let starejša od tega mladeniča! To je pošastno, nimam rad, da človek zbija šale iz takih reči. Deneulin, ki se je še vedno smehljajal, mu je stisnil roko in odšel.

— Še ni, je dejala Cecilija, ki se je vrnila. Tista ženska je s svojima dvema otrokoma, veš, mama, tista rudarjeva žena, ki sva jo oni dan srečali. Ali naj pride noter?

Obotavljali so se. Ali so zelo umazani? Ne, ne, preveč; pa naj pustijo cokle v veži. Oče in mati sta se bila že zleknila v mogočne naslarijače. Prebavljala sta. Iz strahu, da bi se morala premakniti, sta se le odločila:

— Naj pridejo noter, Honorina.

Tedaj je vstopila Maheuška s svojima malčkom; bili so prezebli, lačni, plahi in osupli, ko so se znašli v tej sobani, kjer je tako prijetno dišalo po kolačkih.

II

V izbo, ki je ostala še zaprta, so po malem oknice prepuščale sive proge svetlobe, razprostrajoče se kakor pahljaja po stropu; zaprto ozračje je bilo težje in težje, vsi so spali dalje: Leonora in Henri, držeča se za roke, Alzira, glavo nagnjeno nazaj, naslonjeno na svojo grbo; oče Bonnemort pa je sam zavzel Caharijevo in Jeanlinovo posteljo ter smrčal z odprtimi usti. Niti diha ni bilo slišati iz kamriče, kjer je Maheuška takoj spet zaspala, ko je vzela Estello k prsim, ki so ji spoleže na stran. Tudi hčerka, nasičena z mlekom in ležeča na trebuhu, je zadremala in se dušila v mehkem mesu njenih prsi.

(Dalje prihodnjšč.)

S. Holotov:

NADJA

"Le naprej, gospod," je dejal kmet in se ponižno priklonil. "Pri siromašnih ljudeh ste, toda dali vam bomo, kar imamo!"

Spremil je mladega tujca v svoj dom, ki je bil le malo boljša koliba. Za mizo v izbi je sedela žena z otroki, ostarela, sključena na dvajsetim letom in Nadja, hči, vitko bitje, kakor sveža rosa na cvetju.

Da je lepa, je Mitja Karin takoj opazil. Ženska lepota ga je zmeraj navduševala, saj je bil umetnik. Toda v bližini res lep deklet je vselej zašel v nekakšno zadrego, ker je sodil o samem sebi, da ni preveč priku-pen. Grška antika je bila njegov vzor, in njegov nos je bil tako malo podoben grškemu! Misli je, da se mu morajo vse ženske smejati. Tudi Nadja se mu smehljala in njene trepalnice obkrožajo žametne, poželjive oči kakor zlat pajčolan.

"Sedi k nam, očka," mu pravi kmet. Ta očka, se iz njegovih ust tako čudno sliši. Saj je Mitja v primeri z njim skoraj otrok. Kmetica vzame iz skrinje pisan prt in ga razprostre čez mizo, potem pa prinese gostu kruha in žganja. "Voz bi rad dobil, da bi me popejpal v mesto," pravi Mitja in pogleda Nadjo postrani,

Dekle vstane in se zaziblje v bokih. Odkaklja proti oknu. "O, očka," pravi kmet. "danes pa z vozom ne bo nič. Tu okoli nima nihče trojke, do najbližje vaši pa sta dve vrsti. Pri nas imamo samo koze in kobilu, ki je večeraj povrgla. Toda na vse zgodaj pojdem tja in ti priskrbim trojko."

Nadja mu natoči zvrhan kozarec. Njeni trije bratci kar ne morejo odtrgati pogledov od nje. Bjali, čuvaj, mu zaupljivo položi kosmato glavo na kolena in kokoši pobirajo po ilovnatih tleh drobtine, ki jim jih trosi.

Po leseni steni vise pisane ikone, s papirnatimi cveticami okrašene. Ta preprosta, siromašna, a vendar prijetno domača izbica ga čudno očaruje. Seže v žep in položi srebrn rubelj na mizo: "Prav, pa ostanem pri vas. Pripravite mi ležišče!"

Kmet se globoko prikloni: "Očka, veliko čast mi izkazuješ. Toda denarja ne bi bilo treba."

Toda Mitja potisne srebrnik predenj in ga tako pogleda, da se gospodar ne upa več upirati. Utrudil se je pri pohajkovanju po stropi. Zašel je na svojem sanjarskem potovanju brez cilja, brez načrta. Tako ga je zmleda ta brezmejna, leskečoča se ravnina, travniki, ki so gosti kakor kuhovina in vsi v cvetju. Kakor pijan je hodil dalje in dalje od mesta, kjer so ga čakali pri-

ateljeli. Zdaj bo moral spati v tej siromašni koči. Tu je vse tako človeško preprosto, docela drugače kakor v imenitnih palačah, kjer prebiva gospoda. Saj si je zmeraj želel kaj takega. Vse dehti se po zemlji in prirodi in Nadjine z zlatom okrašene oči se tako skrivnostno bleste. Dekle ima v sebi nekaj novega, nekaj takega, česar še ni videl v salonih in varietejih. Vesel je, da je zašel sem.

Iz žepa vzame skicirko in začne Nadjo slikati, potem sliko še pobarva. Vsi zadržujejo dih in ga gledajo, ona pa se srečno smehlja. Potem iztrga list in ji ga da. Ona mu hoče poljubiti roko in se mu z rdečimi ustnami zahvali. Potem jo nariše še enkrat zase, za spomin na ta tih večer.

Zunaj je že noč. Drug za drugim odhajajo spat. Fantki najprej, potem gospodinja, sirota izmzgana, gospodar pa odvede gosta k široki lončeni peči, kamor je žena nanosila svoje najboljše blazine in odeje. Še celo platnena rjuha z rdečim robom mu je dala, saj je gost. "Tako, očka," pravi gospodar in se globoko prikloni, da mu padejo dolgi lasje na obraz. "Prijetno noč ti želim, lepo počivaj v moji siromašni hiši, zjutraj pa bom na vse zgodaj poskrbel za trojko." Potem postavi železen svečnik z lojevko na mizo in odide v hram k ženi in otrokom.

"Tam spi tudi Nadja," si misli slikar. Sam ni vedel, kdaj je izginila. Niti lahko noč mu ni želela. Tako malo govori; le smehlja se. To je dosti lepše. Naša dekleta preveč govore in se smejejo. To jim jemlje vso ljubkost in privlačnost.

"Ali jo bom jutri kaj videl?" se vprašuje Mitja. Hodi nekaj časa gor in dol po izbi in premišlja. Časih pogleda skozi okno, ven v stepe, ki se sveti v mesečini. Potem se sleče, utrne svečo in zleze z deškim nasmehom na to ležišče, najbolj čudno, kar jih je kdaj imel.

Nenadoma pa mu začne srce utripati. Tu vendar že nekdo spi. Skloni se naprej v polmrak. Rdeče vezena kmetiška srajca, dve dolgi kiti, s trakovi prepleteni—nebeški oči, komaj zadušni krik presenečenja—Nadja.

Polodprte ustne se smehljajo. Čudovito je gledati mlado, sanjajoče deklo v vsej mehki in svežosti. Kako je mogoče, da je prišla sem? Ali ni vedela, da je gospodar namenil to ležišče njemu? Ali pa se je vanj zaljubila in je iz same neumne prešernosti prišla na to misel? "Vraga, to je prava, pravcata pustolovščina, tu v stropi," si misli Mitja in v njegovo hladno premišljenost se primeša žgoča želja po uživanju. Tako ljubka je, mala; poljubljaj bi jo, to mlado, drhteče telesce bi pohlepno stisnil v objem.

Potem se zave. Ne, Nadja je še skoraj otrok, neumen otrok prirode, nedotaknjena cvetica s stepe. Kdor hoče biti človek, poštenjak, je ne utrga. Sam ne ve, kako da se je spomnil svoje sestre v Moskvi, ki ma prav take kite in je prav tako prešerna—ne, noče biti tat, noče dekleta okraštiti, noče okraštiti gospodarja, ki ga je gostoljubno vzel pod streho. Premaga kri. Čuti, kako se hitreje giblje po žilah, ko gleda sanjajočo Nadjo. Potem zleze tiho s peči, prav tako tiho, kakor je bil prišel, in se zarije v plašč. Leže na klop za mizo. Trdo je to ležišče in nič kaj prijetno. Živci mu še zmeraj trzajo, ko v mislih vnovič preživlja ves današnji večer.

Toda naposled zmagata utrujenost in mladost. Zaspil.

Ko se drugo jutro zbudi, je solnce že visoko na nebu in pod oknom teptajo nestrpni konji ilovnata tla. Rjavi so konji in trojka je rjava. Še dobro ni zdramljen. Opočete se s klopi, hitro si popravi obleko in popije kozarček žganja. Kakor v sanjah se spominja male nočne zgodbe. Ko stopi skozi vrata, zagleda Nadjo ob okencu. Tudi zdaj se smehlja, toda zdi se mu, da je ta nasmehek drugačen kakor včeraj. Z uporno kretnjo vrže čez rame kiti, ki sta se ovijali poganjajočih prsi.

Tedaj pristopi gospodar in se v pozdrav prikloni. Slikarju pomaga na voz. "Hvala vam za prenočišče," pravi mladi umetnik in mu veselo pomoli roko.

"O, očka," odvrne kmet z rahlim očitajočim prizvokom, "zmeraj si štejemo v čast, če lahko prenočim plemenitega gospoda, toda ti nisi maral Nadje, moje hčere—tega doslej še ni nihče storil!"

DA USTREŽEMO NEKATERIM ČLANOM

ki so želeli naročiti si po znižani ceni knjigo THE NATIVES RETURN, katero je spisal L. Adamič smo jih naročili še (50) petdeset knjig. Torej sedaj hitite z vašim naročilom predno zaloga poidi. Z naročilom pošljite tudi Money Order \$2.00, kar knjiga stane z poštnino vred. Naročila pošljite na naslov: PROSVETA, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. — Philip Godina, upravitelj.

KNJIGE S. N. P. J.

Pri Prosveti oziroma Književni Matici SNPJ imamo na rokah še nekaj dobrih knjig in če katero želite naročiti, sedaj je čas za to:

- Ameriški Slovenci, stane.....\$5.00
- Slovensko Angleška Slovnica..... 2.00
- Ejalec..... 1.75
- Zakon Biogenesije..... 1.50
- Pater Malaventura v habareta... 1.50
- Jimmie Higgins..... 1.00
- Hribtenica, igra..... .35
- Med brati, igra..... .10

Denar in naročila pošljite na naslov: PROSVETA 2657 S. Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

Ali ste naročili na dnevnik Prosveto? Podpirajte svoj list!

Zitno skladišče v St. Louisu, Mo., v katerem je bil kratkim eksplozija žitnega prahu in šest delavcev je bilo...

ISČE SE PEVOVOD

Slov. narod. dom v Ohio, išče pevovodje za vanje pevskega zbora. Veseli in ima zmožnost prijavi na tajništvo domača po dogovoru. John Bru Pearl Ave., Lorain, Ohio.

SLUŽBO DOBI

ženska v starosti od 25 do Detroitu, Mich. Mora biti zdrava, zanesljiva in dobna. Sposobna za vsa domača dela in kuhat. Trije v družini deklica in stariši. P. starost, koliko plače zahtevate delate sedaj. — Vsa pisma pod naslov: "SKRBNA G. N.J.A." 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Dobro tako ali tako

Zimsko letovišče je res prava sreča za živce. Če se ukvarjaš tam s sportom, spiš od utrujenosti, če pa ne, spiš od dolgega časa.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 16. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto štete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnici. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, so štete k naročnici. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vaši kodo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je.....
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.50	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....
	Za Evropo je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja s Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročil na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvu datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročilno za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družina.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnici od sledečih članov družine:

2).....Čl. družina.....

3).....Čl. družina.....

4).....Čl. družina.....

5).....Čl. družina.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča d

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerni, unjako delo prve vrste

Prosimo po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Beckwith 4944
Chicago, Ill.

Tudi se dajo na čalje tudi vse ustrezne pošiljke